

B. Osobitná časť

K čl. I [zákon č. 229/1991 Zb.]

K bodu 1 [§ 11 ods. 2 úvodná veta a písmená a) až c)]

Cieľom navrhovanej zmeny je umožniť fondu ponúknuť oprávnenej osobe v každej z troch na seba nadväzujúcich ponúk náhradné pozemky, ktorých územný rámec sa postupne rozširuje, vždy aj náhradný pozemok v tom katastrálnom území, v ktorom sa náhradný pozemok ponúkal v predchádzajúcej ponuke, a to aj po tom, čo takýto pozemok oprávnená osoba v rámci prerokovania predchádzajúcej ponuky odmietla, avšak pri prerokúvaní ponuky v nasledujúcom rade prejavila o takýto pozemok záujem. Predovšetkým sa to týka katastrálneho územia, v ktorom sa pôvodný pozemok nachádzal, a iného katastrálneho územia obce, v ktorej sa pôvodný pozemok nachádzal. V tretej ponuke bude možné oprávnenej osobe ponúknuť pozemky v katastrálnych územiach, ktoré sú uvedené v prílohe k nariadeniu vlády č. 237/2010 Z. z. Tým sa pre fond vytvoria podmienky pre dynamickejšie plnenie reštitučných nárokov oprávnených osôb, nakoľko bude môcť oprávneným osobám ponúknuť ako náhradu viac pozemkov.

K bodu 2 [§ 11 ods. 2 štvrtá veta]

V záujme prehľadnosti a v nadväznosti na úpravu v nových § 11a až 11c sa komplexne ustanovuje, podľa ktorých ustanovení sa oprávnenej osobe neposkytne náhrada v pozemkoch, ale finančná náhrada.

K bodu 3 [§ 11 ods. 8 prvá veta]

Doteraz bola právna úprava ponukového konania fondu upravená nariadením vlády č. 237/2010 Z. z. Táto právna úprava sa z dôvodu jej povahy presunie do § 11a zákona. Preto sa upravuje ustanovenie, ktorým sa fondu ukladá vykonať prerokovanie ponúk.

K bodu 4 [§ 11 ods. 8 písmená a) až c)]

Analogicky ako v § 11 ods. 2 písm. a) až c) sa upravujú územné rámce pre oprávnenú osobu, ktorá by využila právo navrhnúť fondu sama náhradný pozemok.

K bodu 5 [§ 11a až 11c]

V § 11a sa upravuje postup fondu a oprávnenej osoby pri ponuke náhradného pozemku zo strany fondu, resp. pri návrhu oprávnenej osoby na náhradný pozemok a prerokovaní tejto ponuky, resp. tohto návrhu. Právna úprava je prevzatá z § 1 a 3 nariadenia vlády č. 237/2010 Z. z. Tento postup sa v odseku 6 dopĺňa úpravou právneho následku nečinnosti oprávnenej osoby, ktorá napriek dosiahnutej dohode o náhradnom pozemku neuzatvorí s fondom dohodu o spôsobe náhrady a zmluvu o bezodplatnom prevode vlastníctva náhradného pozemku v ustanovenej lehote, ktorá je dostatočne dlhá na to, aby oprávnená osoba v nadväznosti na absolvované prerokovanie náhradného pozemku tieto návrhy zaslané fondom podpísala a zaslala späť fondu. Právnym následkom nečinnosti oprávnenej osoby je zmena formy náhrady z náhradného pozemku na náhradu v peniazoch. Voči oprávnenej osobe sa následne použijú ustanovenia upravujúce poskytovanie finančnej náhrady. Právny následok ustanovený v odseku 6 sa bude vzťahovať len na tie oprávnené osoby, ktorým fond zašle návrhy, výzvu a poučenie podľa odseku 5; pôjde teda o zaslanie, ktoré fond urobí po nadobudnutí účinnosti tejto právnej úpravy.

V odseku 7 sa ustanovuje doteraz neupravené právo oprávnenej osoby písomne sa vzdať priznaného reštitučného nároku. Je to jeden z nástrojov, ktorý umožní oprávnenej osobe jedným právnym úkonom ukončiť nákladný a zložitý proces uspokojovania jej nároku na strane fondu. Písomné vzdanie sa nároku nie je viazané na žiadne konkrétne štádium tohto postupu a je možné tento právny úkon urobiť kedykoľvek až do uspokojenia nároku.

V § 11b sa upravuje postup fondu v prípade tých oprávnených osôb, ktoré si (a) uplatnili

svoj nárok voči fondu pred viac ako tromi rokmi, a (b) ktorých nárok nebol fondom uspokojený len preto, že počas tejto doby oprávnená osoba neurobila voči fondu úkon potrebný na uspokojenie nároku (t. j. najmä nepredložila fondu potrebné údaje o svojej totožnosti, adrese, čísle účtu, nepodpísala a nezaslala fondu návrhy dohody a zmluvy o poskytnutí náhradného pozemku a pod.). Ustanovenie sa týka oboch foriem uspokojenia nároku, to zn. náhradného pozemku i náhrady v peniazoch.

Ak teda uplynú tri roky od uplatnenia nároku voči fondu a je splnená podmienka absencie právneho úkonu oprávnenej osoby potrebné na uspokojenie nároku (odsek 1), fond uplatní jeden z dvoch nadväzujúcich postupov, ktoré sa týkajú buď oprávnenej osoby, ktorej trvalý pobyt je fondu známy, alebo oprávnenej osoby, ktorej trvalý pobyt nie je fondu známy.

Ak ide o oprávnenú osobu, ktorej trvalý pobyt je fondu známy (odsek 1), fond vyzve oprávnenú osobu na urobenie potrebného právneho úkonu s tým, že ju poučí o právnom následku neurobenia takého úkonu v 60-dňovej lehote.

Ak ide o oprávnenú osobu, ktorej trvalý pobyt nie je fondu známy (odsek 2), fond zverejní túto výzvu na svojom webovom sídle na dobu šiestich mesiacov spolu s identifikáciou adresáta a s poučením o právnom následku neurobenia potrebného úkonu v 60-dňovej lehote od ukončenia zverejnenia tejto výzvy. Ustanovuje sa fikcia doručenia po uplynutí šiestich mesiacov, počas ktorého bola výzva zverejnená.

Kedykoľvek počas zverejnenia výzvy, plynutia týchto lehôt alebo ich uplynutí sa oprávnená osoba môže písomne vzdať nároku.

Ak oprávnená osoba urobí potrebný právny úkon, pokračuje sa v postupe uspokojovania nároku podľa toho, o ktoré jeho štádium ide. Ak výsledkom tohto právneho úkonu bude prejavenie záujmu o náhradný pozemok alebo pokračovanie v jeho prerokovaní a pozemková náhrada bude možná, uplatnia sa ustanovenia týkajúce sa poskytnutia náhradného pozemku vrátane § 11a. Ak výsledkom právneho úkonu bude prejavenie záujmu o náhradu v peniazoch alebo bude záujem o náhradu v peniazoch jedinou možnou náhradou alebo bude dôsledkom uplatnenia fikcie vyplývajúcej z § 11a, uplatnia sa ustanovenia týkajúce sa poskytnutia náhrady v peniazoch.

Odsek 3 upravuje právny následok márneho uplynutia lehôt na urobenie potrebného právneho úkonu oprávnenej osoby vtedy, ak má alebo jej vznikne nárok na poskytnutie náhrady v peniazoch. Fond zašle finančnú náhradu oprávnenej osobe, ak sú mu známe údaje potrebné na tento úkon. Ak fondu tieto údaje známe nie sú alebo ak sa finančná náhrada vráti fondu (buď preto, že ju nebolo možné doručiť, alebo preto, že ju oprávnená osoba vrátila), fond ju uloží do tzv. depozitu, ktorého je správcom.

V § 11c sa upravuje postup uspokojovania nároku oprávnenej osoby, ktorá zomrela alebo bola vyhlásená za mŕtvu a ktorej nárok práve pre tento dôvod nemohol byť uspokojený. Podľa odseku 1 v prípadoch, kedy dosiaľ nie je skončené konanie o dedičstve a nie je známe, ktorý z dedičov je nadobúdateľom nároku oprávnenej osoby, alebo v situácii, kedy nárok oprávnenej osoby vôbec nebol predmetom konania o dedičstve, ustanovuje sa právo dediča, resp. toho, o kom je možné predpokladať, že je dedičom, oznámiť a preukázať fondu, že dedičské konanie o nároku oprávnenej osoby stále prebieha, resp. že je podaný návrh na dodatočné dedičské konanie, ktorého predmetom je nárok oprávnenej osoby. Toto oznámenie voči fondu má pre fond dôležitý význam, pretože fond tým získava informáciu o potenciálnom právnom nástupcovi oprávnenej osoby, voči ktorému bude po zdedení nároku postupovať pri jeho uspokojení. Dedič po nadobudnutí nároku po oprávnenej osobe na základe právoplatného uznesenia súdu o dedičstve má právo oznámiť fondu do polroka, že sa stal oprávneným z tohto nároku. Dedič vstupuje do postavenia oprávnenej osoby a jej úkony, ktoré urobila do toho času voči fondu, sú pre dediča záväzné. Fond na základe tohto oznámenia o právnom nástupcovi zomrelej oprávnenej osoby zašle dedičovi informáciu o tom, aké právne úkony sú potrebné na to, aby nárok po oprávnenej osobe bol dedičovi uspokojený. Táto komunikácia medzi dedičom

a fondom je dôležitá tak pre fond, ktorý do tejto chvíle nemal právnu možnosť účinne postupovať pri uspokojení nároku, ako aj pre dediča, ktorý sa dozvie o štádiu, v ktorom sa postup uspokojovania nároku nachádza, aby sa v ňom mohlo postupovať ďalej. Fond bude ďalej postupovať voči dedičovi ako voči oprávnenej osobe.

V odseku 2 sa ustanovuje následok nevyužitia práva oznámiť fondu, že dedičské konanie o nároku stále prebieha, alebo že je podaný návrh na dodatočné dedičské konanie o nároku, a následok márneho uplynutia polročnej lehoty, v ktorej mohol dedič fondu oznámiť, že je právnym nástupcom oprávnenej osoby. Týmto následkom je zmena formy náhrady z náhradného pozemku na náhradu v peniazoch. Voči oprávnenej osobe sa následne použijú ustanovenia upravujúce poskytovanie finančnej náhrady. Fond ju uloží do tzv. depozitu, ktorého je správcom.

K bodom 6 a 7 [§ 14 ods. 1, § 15 ods. 1]

Náhrada sa špecifikuje len ako náhrada v peniazoch. Podľa platného znenia oboch dotknutých ustanovení fond v minulosti poskytoval náhrady za budovy a nimi zastavané pozemky, resp. za zlikvidované trvalé porasty v budovách vyňatých z privatizácie, v peniazoch a do roku 2002 aj v akciách Reštitučného investičného fondu a. s., ktorý však následne v dôsledku legislatívnych zmien týkajúcich sa kolektívneho investovania ako akciová spoločnosť zanikol a zmenil sa na otvorený podielový fond, ktorého podiely nebolo možné nadobúdať formou reštitučných náhrad. Keďže znenie oboch dotknutých ustanovení uvádza, že oprávnenej osobe patrí náhrada bez toho, aby bola špecifikovaná forma tejto náhrady, niektoré oprávnené osoby sa domáhajú, aby im táto náhrada bola poskytnutá vo forme náhradného pozemku. Poskytnutie náhradného pozemku za stavbu alebo trvalý porast však nie je možné, nakoľko celá právna úprava reštitučných náhrad vychádza z premisy, že náhradný pozemok musí svojou kvalitou a výmerou zodpovedať pôvodnému, odňatému pozemku. Z uvedeného vyplýva, že náhradu vo forme pozemku možno poskytnúť len za pozemok, ktorý nemožno vydať. Navrhovaná zmena po jej prijatí odstráni aplikačné problémy spojené s poskytovaním náhrad za stavby, nimi zastavané pozemky a trvalé porasty.

K bodu 8

V nadväznosti na prevzatie právnej úpravy ponukového postupu z nariadenia vlády č. 237/2010 Z. z. sa upravuje splnomocňovacie ustanovenie na vydanie nariadenia vlády len v rozsahu určenia územných celkov fondu, čo je potrebné na zabezpečenie mechanizmu poskytovania náhradných pozemkov podľa právnej úpravy účinnej do 28. februára 2011.

K bodu 9

Uvádzajú sa prechodné ustanovenia k úpravám v návrhu novely zákona.

Odsek 1 reaguje na zmenu rozsahu ponuky náhradného pozemku v treťom rade podľa § 11a. Upravuje sa pôsobnosť novej právnej úpravy ponukového postupu a prerokovania ponuky náhradného pozemku na tie začaté prerokovania ponúk náhradných pozemkov, v ktorých do účinnosti novely fond ešte neponúkol oprávnenej osobe pozemok v treťom rade. Ak však fond pred nadobudnutím účinnosti už stihol ponúknuť oprávnenej osobe pozemok v treťom rade, postup sa dokončí podľa doterajšej úpravy a nebude potrebné opakovať ponuku v treťom rade v znení podľa novely zákona.

Odseky 2 a 3 upravujú postup v nadväznosti na prevzatie tejto právnej úpravy z nariadenia vlády č. 237/2010 Z. z. Je teda potrebné ustanoviť, že postupy dosiaľ začaté a realizované podľa nariadenia vlády č. 237/2010 Z. z. sa dokončia podľa postupov ustanovených už v zákone odo dňa nadobudnutia účinnosti novely zákona.

Odsek 2 reaguje na situáciu, kedy oprávnená osoba pred nadobudnutím účinnosti prejavila záujem o náhradný pozemok. Na ďalší postup fondu voči tejto oprávnenej osobe sa bude aplikovať postup fondu vrátane nových ustanovení týkajúcich sa oprávnenej osoby, ktorá neposkytuje fondu potrebnú súčinnosť, nekomunikuje a nerobí právne úkony potrebné

na uspokojenie jej nároku.

Odsek 3 reaguje na situáciu, kedy oprávnená osoba pred nadobudnutím účinnosti sama navrhla fondu náhradný pozemok alebo fond s ňou prerokoval ním ponúknutý pozemok, no do nadobudnutia účinnosti novely nedošlo k podpísaniu dohody o náhrade. Na ďalší postup fondu voči tejto oprávnenej osobe sa bude aplikovať postup fondu podľa novej právnej úpravy vrátane ustanovení týkajúcich sa oprávnenej osoby, ktorá nevrátila fondu podpísaný návrh dohody (zmluvy).

Odsek 4 ustanovuje postup v najbližšom období po nadobudnutí účinnosti zákona, ktorým sa upravuje situácia, kedy sa oprávnenej osobe, ktorej fond zaslal návrh dohody a zmluvy o poskytnutí náhradného pozemku, poskytuje dodatočná lehota troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti novely zákona na zaslanie podpísaných návrhov fondu. Po márnom uplynutí tejto lehoty sa nárok zmení na nárok na náhradu v peniazoch. Oprávnená osoba sa však môže písomne vzdať nároku, čím sa postup uspokojovania nároku skončí.

K čl. II [zákon č. 503/2003 Z. z.]

K bodu 1

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 1.

K bodu 2

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 2.

K bodu 3

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 3.

K bodu 4

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 4.

K bodu 5

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 8.

K bodu 6

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 5.

K bodu 7

Ustanovením sa spresňuje, že podľa cenového predpisu platného k 24. júnu 1991, t. j. ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona č. 229/1991 Zb., sa oceňujú všetky nároky na náhradu. Okrem toho, že sa tým odstráni akékoľvek aplikačné nejasnosti vo vzťahu k doterajšiemu zneniu tohto ustanovenia, ustanoví sa tiež jednoznačná rovnosť práv všetkých oprávnených osôb, ktorým sa reštitučným procesom zmierňujú krivdy spáchané v rozhodnom období.

K bodu 8

Odôvodnenie je analogické ako čl. I bodu 9.

K bodu 9

Legislatívno-technická úprava.

K čl. III

Navrhuje sa účinnosť zákona na 1. júla 2026, čo poskytne adresátom právnej úpravy dostatok času na oboznámenie sa s novou právnou úpravou.